ФАРМЕРСЬКА СТОРІНКА

ФАРМЕРІ, ДОВГИ Й ПРОЦЕНТИ.

Фармері, і їх молоде покоління починають заповняти міста, куди вони втікають шукати праці. Читаємо в дописах "У.Р.В." з ріжних місцевостей, що число міських безробітних збільшають собою прибувші до міста фармері.

Декому може це здаватися нічим надзвичайним, але хто глибше над тим застановиться, хто увійде в положення фармера, той побачить, яка це велика траґедія.

Пятнайцять чи двайцять літ працював фармер, корчував, збирав каміння, орав прері, будував садибу, копав криницю — працював не сам але з цілою сімєю від ночі до ночі в холоді й голоді, зжився з думкою, що це буде його і його дітей вічне притуловиско і коли вже вибився на верх, коли земля почала вже родити, що можна було без такої каторжної праці з неї виживитися, тоді прийшли люде і викинули його з тої потом і кровю политої землі. А якщо не викинули, він сам покинув, бо бачив, що завтра викинуть.

Куди такий фармер піде? Піде в місто, на залізницю, до ліса чи в майну шукати праці, а з нею куска хліба? Але-ж там нема праці для тих, що там роками робили, що знають ту роботу. І коли міський робітник вже менше-більше привик до такого пролетарського життя, зжився з ним, то фармер в нім цілком безрадний. Жиючи стало в таких умовинах, робітник в більшости не брав на себе сімейного тягару, тому переходячи з місця на місце, він йде з цілим своїм майном, яке поміщується в одній торбі.

Фармер-же в більшости сімейний, бо умовини його праці на фармі були инакші, головно він осідав на землі раз на завжди і провадив сімейне життя. Куди-б тепер сам не пішов, його гнітить думка — а де-ж моя сімя, жінка, діти?

Кому до цего є діло? Хто його за це питає? Ніхто, бо кожний жиє своїм життям. Голодний робітник, що ходить без роботи і не має де ночі переспати, має своє горе. Капіталіст, що має морґеч на фармеровім майні знає і питає за фармером тільки тоді, коли приходить час платити рату і проценти. Тоді він каже: "Я нічого і нікого не знаю. Про своє горе роскажи своїй жінці, а мені або плати, або гони з фарми".

Чим-же тут заплатити, коли цента нема за душею, коли самі і діти ходять в лахмітях, коли на цілу сімю одна пара чобіт і ті без підошвів?

Коли минулої осени ще сяк-так вродило, забрали пшеницю за безцінок. Не оплатилася навіть праця. Коли все забрали і прийшлося фармерові купувати хліб, тоді ціни на збіжжа під несли в троє, неначе, щоб поглумитися над фармером. Коли почало дозрівати (те, що не переоране) нове збіжжа, ціни знов йдуть в долину.

А тут з наступом жнив, наступає прокляте, невідчепне питання: плати, коли вже не довг, то хоч процент. А процент той, ой, ой, ой — який високий (платять від 9 до 13 процент за довг компаніям). Плати хоч здохни. Зрештою, тебе й не просять. Підчас молочення збіжжа компанійні аґенти і шеріфи як саранча налітають на фармерів і забірають збіжжа впрост від машини. І то не за довг, але за процент. Ви знаєте, що це значить? Це значить, що коли вас не викинули з фарми цего року, то викинуть на другий рік. Бо хоч збіжжа забрали, то на другий рік все одно те саме винен. Так роки працюєш на процент і приходиш до одного заключення: гони з фарми.

І свідомість цего до решти убиває і духовні і фізичні сили фармера.

Фармер-Нетяга.

МОЄ СЛОВО ДО ТРУДЯЩИХ ФАРМЕРІВ.

VII.

Не знаю, Товаришу Редактор, чому, але останнього тижня я забув написати до фармерської сторінки. А шкода, бо знаю, що читачі фармерської сторінки інтересуються "Моїм словом до трудящих фармерів". Доказом цего є багато листів, які дістаю з ріжних сторін Канади з ріжними запитами дотично деяких точок порушених мною, а тому, що деякі питання є інтересні для працюючого загалу, то замісць відповідати приватно, відповім на сторінках "У.Р.В."

Один фармер з Опал, Алберта, питає мене таке: "Що зробити, щоби позбутися теперішних морґечевих довгів, які тяжать на фармах?" На це відповідаю так: насамперед треба **зорґанізуватися,** відтак порозумітися, відтак ділати. Що ділати?

Фармерська Юнія Канади каже: На один означений з гори день всім тим фармерам, які мають довги, треба зробити есайнмент: значить збанкротувати без суду і без скарги, добровільно відступити свою землю за довги морґечевим пявкам. Однак сидіти спокійно дальше на фармі і сіяти тілько, кілько треба для життя.

В такім разі морґечеві пявки дістануть всю задовжену землю на себе і будуть примушені платити від неї податки, робити "шарварок" і т. д. Вигнати нас з фармів вони не зможуть, бо уряд не дозволить. Ми бачимо, що в Алберті в околиці Смоки Лейк продала муніціпальна рада поверх 20 фармів за податки, то зараз ґазети піднесли крик і уряд заборонив судовою дорогою продавати ці фарми. Це лише около 20 фармів. А коли-б так 20 тисяч фармів, або сто тисяч фармерів зробило? Це наробило би такого вереску навіть у буржуазній пресі, що до 24 годин ціла куля земська знала-би про це.

Нема такої морґечевої компанії, яка схотіла-би зачинати "бавитися" із добре з'орґанізованими сотками тисяч фармерів. Це армія.

Зазначаю, що ця гадка вийшла не від мене, але вона є добра і тому про ню пишу. Треба зрозуміти, що нероби, хоч би як в душі бажали, не можуть викинути такого великого числа фармерських родин із фармів, бо по перше, край не буде їх годувати, а по друге, це є небезпечна річ для самих неробів — під всяким взглядом небезпечна. На фармах є, прецінь, живий скот, якого треба доглянути і т. д.

Коли добре роздумати, то ця пропозиція "добровільного банкроцтва" є краща, як що инше, лише треба вперед з'орґанізуватися. Добре зорґанізуватися.

Коло кожної почти чи школи чи "Нар. Дому" зорґанізувати Комітет Задовжених і Відділ Задовжених. Комітет мусів-би, як звичайно, мати голову, секретара, касієра і 3-ох дорадників, отже 5 осіб. Комітет Задовжених старається дістати всіх задовжених фармерів у Відділ Задовжених, до якого повинен належати кожний фармер, який має довг на землю, машинерію чи худобу. Такі відділи порозумиваються і скликають свій З'їзд Задовжених. Кожний Відділ Задовжених шле одного делеґата на кожних 10 членів на конвенцію. Конвенція ухвалює плян роботи і вибірає провінціональний комітет. Пров. Комітет Задовжених порозумівається із такими-ж комітетами у других провінціях і установляють Канадійську Раду Задовжених. Така К.Р.З. може пробувати инших кроків, поки приступить до добровільного банкроцтва. Може, приміром, старатися у урядів, аби проголосили мораторіюм, тоб-то уставу про завішення виплати довгів на якийсь пізніший час.

Друге важне питання, яке мені читачі Фармерської Сторінки ставлять, є: "Як орґанізуватися? Чи до Ю.Ф.А., чи впрост до Товариства У.Р.-Ф. Дім, чи де? Вірю, що на це відповідь така: Для набуття освіти, знання і розуміння себе, свого окруження і світа, громадського ладу, клясової боротьби і т. д. треба належати до Тов. У.Р.-Ф.Дім. Це наша перша школа, де навчимося, як жити і поступати в життю. Хто порозумів клясову боротьбу, хто пізнав, що на світі є лише дві кляси людей — працюючі і нероби, той хай йде в Комуністичну Партію Канади або хоч у Канадійську Партію Праці. Щоб співділати на просвітно-економічнім полі з орґанізованими фармерами всіх инших народностей в Канаді, треба вступати в Фармерську Юнію Канади, або остаточно і до U.F.A., або UF. M., або S.G.G.

Що до самого U.F.A., U.F.M. і S.G.G., то воно є так: кожна орґанізація є **така, які її члени.** Як члени свідомі, знають, чого вони хочуть і знають, як твердо того хотіти, їх орґанізація має напереді самих кращих самих свідоміщих одиниць, які отверто домагаються іменем своєї орґанізації уступок і змін.

Мені виглядає, що під теперішню пору найсвідоміща, — або як наші приятелі нероби звуть — найрадикальніща із загальних просвітно-економічних фармерських орґанізацій є Фармерська Юнія Канади, яка є розвинена найбільше у Саскечевані, але має відділи (ладжес) по Алберті і Манітобі.

Найрадикальніща вона тому, що станула відразу на точці наукового соціялізму.

Вона повстала з лівіщих елементів Saskatchewan Grain Growers, United Farmers of Manitoba і U.F. of Alberta.

Вона буде змушена перенести свою діяльність і на поле політичне. Досі вона бореться лише на полі економічнім, як приміром кооперативна продаж фармерських продуктів. Вона причинилась багато до успіху кооперативної продажі пшениці (гвіт пул), однак раньше чи пізніще вона буде мусіла боротися і за політику, бо економічні питання є тісно звязані з питаннями політичними.

Усунути, приміром, цло на товари із заграниці, або хоч обнизити його так, аби уможливити заграничним фабрикантам продавати їх нище від тутешніх цін, це є питання економічне, бо відноситься до торговлі і промислу — двох найбільших галузей економії, по нашому: народної господарки. Але з цим є звязане питання політичне, іменно: хто має усунути це прокляте цло? Розуміється, має усунути його федеральний уряд в Оттаві. Однак цей уряд зложений в більшости з банкирів, залізничних короликів, фабрикантів і т. д. і він цеї знижки не зробить. Виходить, що фармері мусять вперед добре зорґанізуватися і при виборах повалити уряд неробів, а поставити туди людей праці. Це значить, акція політична. Ми мусимо орґанізуватися до акції політичної, до переведення найблищих виборів після потреби і інтересів працюючої кляси.

Справедливість каже, що коли вже має бути система парляментарна, то в ній кожна кляса повинна бути репрезентована після свойого числа.

Фармерів є найбільше в Канаді. За ними слідують промислові робітники, як шахтярі (майнері), залізничники, докові робітники, фабричні, лісові і т. д.

Фармері повинні мати найбільше послів, відтак робітники, а доперва другі кляси і стани. Але це лише в теорії, в уяві так воно є. В дійсности годі, щоби воно так було, бо инша кляса хитріща і лучше зорґанізована чим фармері і робітники. Буржуазні орґанізації стоять на услугах грошевих баронів і магнатів — плютократії, отже і за гроші уміють завжди так вибори перевести, що їхня сторона все виходить горою.

Пани хитро поділили народ на політичні партії. В Канаді буржуазія поділена на лібералів і консерватів, а в Злучених Державах на демократів і републиканців. В Канаді є ще т. зв. проґресивна партія, але вона не далеко відбігла від инших буржуазних партій своїм способом думання і ділання. Зрештою хоч би вона і була більше "поступова", ніж її історія показує, вона в теперішній системі буде так само зависима від грошевих магнатів, як кожна инша буржуазна партія.

Потреба отже замінити парляментарну систему иншою, але поки це станеться, треба орґанізуватися і треба старатися дістати більшість як найлівіших послів до Оттави.

Тяжить на тобі довг, у ряди
орґанізованих приходи.
Не тіш себе, що колись
Вродиться і заплатиш.
Це сон — обман. Пробудись!
Бо згинеш, як руда миш!
Не дури себе тим,
Що "поможе кум Яким",
Бо йому ще гірше двічи
Заглядає біда в вічи.
Ні тим, що "змилується пан"
Бо пан паном — ти Іван.
Пан є хитрий, мудрий, вчений,
А ти працею змучений...
Навіть сотного не втнеш,
От лиш позіхаєш з тиха,
Не знаєш де корінь лиха,
Бідним був і бідним вмреш.
Вмреш, як будеш спати далі
В гнилім буржуйськім провалі
Без совісти і моралі,
Без справедливости і чести,
Як будеш тягар свій нести
Лагідно і терпеливо,
Так як досі його ніс —
Кий, Іване, з тобов біс?
Стань, спічни і не турбуйся!
Роздумай, зорґанізуйся!
Хоч по "панськи" ти не втнеш,
По хлопськи, сплюнувши в руки
Бери владу в свої руки
А тоді "бідним" не вмреш.

Данило Плужак.

НОВЕ ФАРМЕРСЬКЕ ТОВ-О.

Ренфорли, Алта.

Околиця Ренфорли замешкана самими українськими фармерами, що заїхали сюди впрост зі старого краю. Корисних ґазет околичні фармері до цего часу не читали, тому про цю місцевість не було чутки. Відвідували часом нашу місцевість деякі народні діячі, але такі, що дивилися, щоб щось дістати, а не фармерам дати. А на місци не було кому повести як слід роботи.

Почали ходити між фармерами чутки про злуку фармерів з робітниками в одну орґанізацію і подавши одні другим руки стати спільно до боротьби зі своїми визискувачами. Це зворушило фармерів і нашої забутої околиці.

Зійшлися фармері 27. липня до шкільного будинку і заснували товариство ім. С. Мельничука. Правда, не багато зійшлося фармерів, але початки завжди трудні і ми, віримо, що сили наші з часом збільшаться. Всі вступні вкладки в сумі $10.00, які зложили члени, ми засилаємо до редакції "У.Р.В." Просимо зарахувати з них цілорічну передплату на "Укр. Роб. Вісти" і "Робітницю", а за решту вислати нам корисних наукових і драматичних книжок. Одночасно засилаємо $5.00 від пятьох квартальних передплатників на "У.Р.В.". Разом висилаємо $15.00.

Просимо товаришів фармерів і робітників в ріжних місцевостях, якщо у кого є перечитані книжки, пожертвуйте, або визичте для нашого товариства. Коло нас тепер тяжко на той цент, а бібліотека нам потрібна для того, щоб згуртувати довкола себе фармерів і самим дещо читати та вчитися. Тож ми дуже будемо вдячні товаришам і товариствам, що поможуть нам літературою. Кличемо фармерів в инших місцевостях до орґанізації і до злуки з робітниками. Хай живе братерство й згода між фармерами і робітниками!

Ф. Якімовіч, секр.

КОНЦЕРТ НА ФАРМАХ.

Ленюк, Алта.

І знову залунала пісня і забреніли струни на мандолінах в нашім Народнім Домі в Ленюк. Ох, ти, пісне, яка ти все свіжа і все мила. Вилітаєш з грудей співаючих, зливаєшся з чотирох голосів в одну мельодію, плинеш хвилями до ух слухаючої публики і чаруєш її своєю невмірущою таємничою силою. Слухав би тебе і слухав до забуття. Ти одна, що не знаєш змін обставин, бо співають тебе в щастю і горю. Співають тебе молоді, щасливі в часи кохання, співають тебе невольники в кайданах закуті, співають тебе в великих театрах в шумних хістах і заспівали тебе в маленькім Нар. Домі серед степу в околиці Ленюк.

В неділю 27. липня члени нашого товариства устроїли концерт під проводом тов. Н. Никифорука. Програма концерту складалась з 26 точок. В програму входили співи, гра на мандолінах і деклямації. Приготування тревало недовго і співаки мали не одну трудність. Незнання нотів і ходження на проби по кілька миль ночами, ось перешкоди, а помимо того, кожна точка була виконана похвально. Найкраще пописались товаришки в своїх сопранових і альтових голосах і грі на мандолінах.

Хоральні пісні відспіваго гимн: "Інтернаціонал" і пісні "Варшавянка", "Разом товариші в ногу", "Дощик", "По той бік гора", "Гимн совітів"; та дуети: "Ой на гору", "Козацька доля"; сольові — "Човник хитається", "Ой пішла-б я на музики", "Як поїхав мій миленький". На мандолінах: "Марш побіди", "Взяв-би я бандуру", "Вальс". Соля і дуети співано під акомпаніяментом мандолін. Деклямації були соціялістичного духа і кілька гумористичних. Кожний виступ публика щиро витала і цим підбадьорувала виконавців.

Треба признати, що наші аматори і аматорки навчилися не мало, а ще більше навчилися-б та біда, що пороскидали нас, фармерів, на милі одні від других і коли прийдеться сходитися на проби, то гірка година. Неділь самих мало, в будні дні нема часу а вечір закороткий. Однак не зважаючи на це, хто хоче чогось доконати, найде час на працю, науку і навіть на відпочинок.

Н. Хр.

НОВА КНИЖКА!

Вже вийшла з друку і продається дуже потрібна для кождого робітника книжка Карла Маркса п. н.:

НАЙМАНА ПРАЦЯ І КАПІТАЛ

Переклад з нового німецького видання під редакцією В. Сімовича. Обнимає 74 сторінки друку меншого формату і коштує лише 20 центів.

Замовлення і гроші посилати на адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor
Winnipeg, Man.

ТОВАРИШУ! Чи Ваш сусід є передплатником "Українських Робітничих Вістей"? Чи він взагалі читає яку ґазету та чи інтересується тим, що в світі діється? Якщо ні, то чи зробили Ви щонебудь, щоби заохотити його до читання? Коли не зробили Ви цего дотепер, то зробіть зараз, таки ще сьогодня! Візьміть "Українські Робітничі Вісти", підіть до него і прочитайте йому, розясніть те, що йому неясно в прочитаному. Зробіть так сьогодня, завтра, а після завтра він сам передплатить собі ґазету. Цим Ви зробите дві корисні річи: для "Укр. Роб. Вістей" придбаєте передплатника і будете мати свідомого сусіда.

Незабудьте також сказати йому, що "Українські Робітничі Вісти" є тепер одинокою українською ґазетою в Канаді, що виходить три рази на тиждень! Що "Українські Робітничі Вісти" боронять інтересів робітників і бідних фармерів! Що хоч "Українські Робітничі Вісти" виходять три рази на тиждень — коштують всего лише $4.00 на рік, або $2.00 на півроку.

Ф. Б.

СПОГАДИ БЕЗРОБІТНОГО.

(Продовження.)

— Та щоб там не було, нам нема чого боятись, — почав я заспокоювати. — Все, що вони нам можуть зробити, то забрати до Годсон Бей, повести в ресторан і нагодувати, бо-ж ми голодні з ними не схочемо говорити....

Всі засміялись.

— Ану, справді! давайте скажемо, щоби нас вперед нагодували, а потім все роскажемо, що бачили, — піддержав мене Микола. — А то вони як узнають, що ми нічого не знаємо, то потім не дадуть їсти...

Всі згодилися і рішили сказати тим решта товаришам, що пішли вперед.

Ось уже й Годсон Бей. Наші передні товариші з полісменом заждали на нас, а як зібралися всі, полісмен сказав йти за ним. Дорогою ми переказали тим, що були вперед про наше рішення.

Містечко Годсон Бей дуже маленьке: має може яких двайцять або трийцять хат. Незабаром наш проводир зупинився перед маленькою "шандиною", одімкнув двері і попросив зайти в середину. Ми зайшли в передню невеличку кімнату (офіс) і побачили перед собою двоє дверий з ґратами. У мене все похолонуло.

Потім полісмен поодмикав ці двері і дуже ласкаво попросив нас зайти в середину.

Він сказав нам посидіти там, поки він піде, щоб когось там привести аби роспитав нас про дещо. Бо так-же не можна нас самих лишити. А як нас все роспитають, то тоді він нас випустить.

Тут ми вже й смикнули, що щось не теє... Але якось супротивлятись не рішились. Зайшли в кошару, як покірні ягнята. А вже аж як були за ґратами, то нагадали, щоб нам дав їсти.

Полісмен позамикав ґрати, сказав що пришле їсти і пішов.

Обидві комірки були дуже маленькі. Як ми увійшли, в одну пять а в другу шість, то якраз було де поставати, а як посідали, то було дуже тісно. Коли полісмен вийшов, то ми почали роспитувати одні одних, чи справді хто часом дечого не бачив або не зробив. Але ніхто нічого не знав.

За кілька хвилин Китаєць з ресторану приніс і подав нам через ґрати хліб перекладений гнилою рибою (сендвич). Але ми й тому були раді. А коли вернувся полісмен лише самий, сів собі коло стола і щось там писав, не звертаючи навіть на нас уваги, то я не витерпів, підійшов до ґратів і запитав:

— На що ти держиш нас за ґратами? Ми-ж не повтікаємо...

На мої слова полісмен встав, підійшов до ґрат і усміхаючись почав росказувати.

— Той потяг, — каже — що вертався з Годсон Бей до Лі Пасу, яких шістьдесять пять миль звідси, злетів з шин. І так, як на цілій дорозі не було нікого крім вас, то досить зрозуміло, що то ви поклали щось на шину, аби перевернути потяг і відплатитись кондукторові за то, що він не хотів вас везти...

Для нас все вже було зрозуміле.

— Але-ж, що ти будеш з нами робити? — питаю.

— Я тільки що зателеґрафував до Принс Алберт за поміччю, бо-ж я сам з вами нічого не зроблю. А як приїдуть, то буде суд, а там уже самі побачите, що буде. Якщо скажете все по правді, то може буде лише один або двох одвічати, ті, що винні, а решту випустимо. А як будете крутити, то всі будете сидіти в тюрмі...

— А як довго ми будемо в цих комірках сидіти? — запитав я. — Ми-ж тут подушимося, якщо прийдеться ночувати.

— То нічого, якось може одну ніч переживете...

Все було ясно, більше не треба було питати. Він знає, що хтось з нас винен і маючи нас в залізній клітці, нікуди нас не випустить.

Доки полісмен сидів у офісі, ми багато не говорили, бо хоч й знали, що він по нашому не розуміє, а все таки чогось не довіряли, боялись. А як він вийшов, то ми почали рішати, як маємо говорити, щоби один одного не вплутав, бо хоч були ми невинні, але в страху міг хтось ріжно наговорити.

Рішили говорити всі одно і по правді. Як ми посідали на потяг, як нас поскидали, як ми потім йшли пішки і як не йшли всі разом. Значить один за другого нічого не знаємо. І щоб нам не казали і як-би не лякали, — не боятись, а говорити одно. Що буде одному, то буде всім.

А знали ми дуже добре, що як нічого від нас не довідаються, то нічого нам й не буде.

У вечері Китаєць знову приніс нам "лонч". А як прийшла ніч і треба було лягати спати, от тоді, була роздоля! Підлога комірки якраз була така за велика, як для одного чоловіка ліжко і спи, як хочеш. Але якось поскладались один на одного, як оселедці і хоч ніч була чогось така довга, як звичайних три, то все таки ранку діждались.

На другий день до самого вечера ждали, чи не прийде хто небудь, та не почне з нами щобудь робити. Але до самісінького вечера ані живої душі не бачили, крім полісмена, що час від часу приходив подивитись, чи ми ще цілі.

А як прийшла пора спати, то ми почали просити полісмена, щоби випустив нас у офіс. Та де там, він навіть й говорити не схотів. Прийшлось так складатись, як й минулої ночі, але ця ніч була ще два рази довша, як минула.

На слідуючий день раненько впровадив полісмен до нас ще одного, старенького чоловіка. Зразу якось несміливо, а потім сміливіще ми почали роспитувати новоприбувшого "вуйка", як це він сюди попав?

— Якась біда хлопці, — почав росказувати дуже поганою українською мовою (здається був Поляк), — я нічого не знаю, йшов собі до Лі Пасу шукати роботи. Вийшов в неділю рано з Годсон Бей і пішов собі помаленько дорогою, — а як переночував на дорозі, то рано полісмен прийшов і арештував мене та сам не знаю за що.

— А де ви ночували вуйку? — спитав я.

Старий якось скрутився, а потім каже:

У Вайтгорн.

Назвав той роз'їзд недалеко якого сталася катастрофа з потягом. Бідний мабуть не знав другого місця на тій дорозі, крім цего, що сказав йому полісмен.

— О, то ти така птичка! — подумав я.

Більше не треба було роспитувати, все було ясно. "Вийшов в дорогу в неділю рано", якраз тоді, як нас полісмен уже здибав і провадив до Годсон Бей і йшов дощ. А ночував яких шістьдесять пять миль від Годсон Бей. Добре, думаю, впоров за один день.

Після цего ми лиш переглянулись і вже розуміли, як маємо себе держати. Цего дня нам скучно не було: з ранку з детективом мали до діла, який всякими способами старався щось випитати і прикидався "вуйком". Потім поприходили кондуктор, машиніст і "секшин форман", які старалися пізнати, чи ми — були ми. Потім показали нам кусок заліза, що мало лежати на шині і питали, чи хто небудь з нас не бачив його попередно.

(Далі буде.)